

Zaluzhna A. Ye., Prokopchuk V. Yu. Formation of personal identity of the students of medical colleges: structural-functional analysis

The article analyzes the theoretical and methodological interpretations of the problem of personal identity. The semantics of the coordinates of psychological and pedagogical discourse reveal a multi-vector approach to understanding the essential understanding of personal identity, its structure, functions and peculiarities of formation in the educational process. The main tendencies of the comprehension of this complex psychological-pedagogical phenomenon in the problem field of the structural-functional approach are revealed.

On the basis of person-oriented approaches of pedagogical scientific explorations, the explication of the peculiarities of the formation of personal identity in the context of teaching students in medical colleges has been explored and the needs of their combination with cognitive, psychological and moral and ethical qualities of the individual are outlined.

It is observed that personal identity is formed and manifested in the psycho-physiological, psychological and personal levels, and its development is associated with motives, goals, tasks, knowledge, guidelines, emotional states, abilities.

Key words: *identity, personality, personality identity, readiness for professional activity, values, communication, medical education, medical nurse, nursing business.*

УДК 377.3

Замфереско О. В.

**УПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ РЕСТОРАННОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ**

У статті розглянуто основні аспекти організації професійної підготовки майбутніх майстрів ресторанного обслуговування з використанням елементів дуальної системи навчання, що відповідають вимогам сучасного суспільства. Проведено теоретичний аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури щодо ефективності використання елементів дуальної системи в освітньому процесі вищого професійного училища. Описано основні завдання та переваги впровадження дуальної форми навчання у вищому професійному училищі стосовно підготовки майбутніх майстрів ресторанного обслуговування. Обґрунтовано, що підготовка майбутніх майстрів ресторанного обслуговування буде ефективною за умови впровадження елементів дуальної системи навчання.

Ключові слова: *майстер ресторанного обслуговування, дуальна система, вище професійне училище, заклад ресторанного господарства, підприємницька компетентність, заклад професійно-технічної освіти, інтегрована професія, інноваційні навчальні програми.*

Останніми роками йде інтенсивний пошук нових форм освітнього процесу у вищому професійному училищі (далі – ВПУ), які б змогли забезпечили якісну професійну підготовку майбутніх майстрів ресторанного обслуговування для сучасного ринку праці. Відповідно до Державної національної програми “Освіта” (“Україна XXI століття”, розділ “Професійна освіта”) [4] та Національної стратегії розвитку освіти в Україні [9], виведення освіти в нашій країні на рівень розвинутих країн світу можливе лише за умови впровадження нових освітніх технологій, модернізації матеріально-технічної бази закладів професійно-технічної освіти (далі – ЗПТО), удосконалення навчально-виховного процесу, доступності й ефективності освіти та підготовки нового покоління майбутніх фахівців ресторанної справи до життєдіяльності в умовах сучасного суспільства.

Однією з умов економічного зростання нашої країни є підготовка майбутніх майстрів ресторанного обслуговування, які б володіли високим рівнем професійної компетентності, мобільності, були конкурентоспроможними та швидко реагували на запити ринку праці. Після закінчення закладу освіти майстри ресторанного обслуговування мають бути готовими працювати в умовах постійного оновлення техніки й технологій виробництва, виконувати підприємницьку діяльність, упроваджувати новітні виробничі технології, бути здатними до самореалізації у професії.

Наявність таких якостей у випускників ВПУ значно збільшує їхні шанси влаштуватися на роботу, а в разі її втрати – знайти нову. Конкурентоспроможність молодих фахівців на сучасному ринку праці підвищує їх володіння великим обсягом професійних функцій. Такий підхід до фахової освіти актуалізує потребу підготовки фахівців за інтегрованими професіями, до яких належить професія майстра ресторанного обслуговування. Отже, перед професійною освітою і навчанням постає завдання пошуку нових підходів до формування її змісту відповідно до сучасних вимог ресторанної галузі.

Важливим засобом ефективної підготовки майстрів ресторанного обслуговування є застосування в ЗПТО дуальної системи, яка здобула світове визнання, стала найбільш поширеною та визнаною формою підготовки майбутніх фахівців різного профілю, яка комбінує теоретичне навчання в закладі освіти з виробничим навчанням на підприємстві. В Україні дуальна освіта лише започатковується, хоча в інших європейських країнах вона достатньо поширена й успішно функціонує. Метою її впровадження є підготовка кваліфікова-

них майстрів ресторанного обслуговування, які володіють комплексом необхідних професійних компетенцій щодо обслуговування, торгівлі та підприємництва в ресторанній галузі.

Особливістю підготовки майбутніх фахівців у ВПУ за інтегрованою спеціальністю “Майстер ресторанного обслуговування” є набагато більший обсяг практичних видів робіт порівняно з підготовкою за монопрофесіями. Значна частина навчального часу (83–77,5 %) відводиться на професійно-практичну підготовку, решта (17–22,5 %) – на теоретичні заняття в закладі освіти. Очевидною перевагою дуальної системи навчання є те, що майбутні майстри ресторанного обслуговування мають змогу опанувати професію в умовах реального ресторанного господарства, застосовуючи отримані в процесі професійно-теоретичної підготовки знання.

Жодна з освітніх моделей не привертала такої інтенсивної уваги науковців, як дуальна система професійної освіти. Різні аспекти проблеми її впровадження розглянуті в дослідженнях Н. Абашкіної, С. Романова, Д. Торопова, Г. Федотової, К. Хюфнера, В. Штратенверта й ін. У своїх працях більшість дослідників визнають недоцільність повного копіювання механізму дуальної системи однієї країни іншою, але водночас наголошують на тому, що аналіз її функціонування в окремих державах створює передумови впровадження найбільш ефективних елементів у систему професійної освіти країн, які розвивають ринкову економіку.

Так, І. Бойчевська під час дослідження дуальної освіти в Німеччині дійшла висновку, що таке навчання є засобом професійної соціалізації молоді, оскільки надає їй найкращі можливості для отримання кваліфікації. Вона є основним джерелом формування молодого покоління майбутніх кваліфікованих фахівців, завдяки тісному зв'язку зі сферою праці забезпечує оптимальний початок їхнього трудового життя [3, с. 73].

Дослідники не лише доводять доцільність і перспективність реалізації принципів цієї форми організації професійної підготовки, а й акцентують увагу на накопиченні досвіду соціального партнерства між закладами освіти і підприємствами. Як зазначає Н. Абашкіна, співпраця освітніх і господарських суб'єктів передбачає підготовку саме тієї кількості фахівців і такої якості знань і вмінь, якої в певний час потребує новітній ринок праці [2]. Тобто дуальна система забезпечує рівновагу між попитом і пропозицією фахівців на сучасному ринку праці.

Проблеми соціального партнерства висвітлювалися в працях Т. Ляшенко (політичні науки), В. Супрун, О. Мірошниченко, Р. Колишко (економічні науки), Н. Піроженко, Н. Діденко (науки в галузі державного управління), де підкреслюється, що соціальне партнерство, побудоване на основі взаємовигідних і взаємозацікавлених відносин, не лише забезпечує надійний взаємозв'язок між сферою освіти та виробництвом, а є ефективним засобом формування і реалізації державної освітньої політики щодо підготовки кваліфікованих робітників для різних галузей народного господарства.

Мета статті – розкрити сутність дуальної системи, обґрунтувати доцільність упровадження її елементів у професійну підготовку майстрів ресторанного обслуговування у вищому професійному училищі.

Підвищення якості професійної освіти є однією з актуальних проблем сучасного суспільства. У світі, де професійна праця й інші сфери життя постійно змінюються, освітня система покликана розвивати в майбутніх фахівців ресторанної справи якості, які надалі сприятимуть їхній успішній адаптації поза межами закладу освіти – це професійний універсалізм, здатність змінювати сфери діяльності, мобільність, рішучість, відповідальність, спроможність засвоювати й застосовувати знання в нестандартних ситуаціях, здатність до ефективної професійної комунікації [10]. Отже, щоб успішно реалізуватися в сучасному світі, бути конкурентоспроможним на ринку праці, випускник ВПУ – майстер ресторанного обслуговування має не лише володіти ґрунтовними професійними знаннями, вміти виконувати ті чи інші виробничі операції, а й демонструвати належний рівень професійної компетентності. Його можна досягти, упровадивши в підготовку майстрів ресторанного обслуговування у ВПУ дуальну систему навчання.

Дуальне навчання (з нім. *Duales Studium* – “подвійне навчання”) – це форма освіти, в якій органічно поєднується навчання осіб на умовах партнерства двох основних його складників: теоретичного (власне навчального), який забезпечує заклад освіти, та прикладного (практичного), яке забезпечується підприємством (потенційним роботодавцем) [6, с. 139]. Наприклад, у Німеччині дуальною системою професійного навчання охоплено до 70 % випускників шкіл, а кожне п'яте підприємство має угоди із закладами освіти. Стандартна модель дуальної освіти в Німеччині передбачає, що практичні знання й навички (75–80 % загального обсягу навчального часу) здобуваються на підприємстві, а заклад освіти дає необхідні теоретичні й основні практичні знання (20–25 % часу) [1].

У цьому контексті завдання ВПУ полягає в підвищенні загальноосвітнього рівня учнів, забезпеченні майбутніх фахівців відповідними теоретичними знаннями, виробленні вмінь, необхідних для їхньої подальшої професійної діяльності на підприємствах ресторанного господарства [8, с. 144].

Наприклад, позитивно вплине на якість підготовки майбутніх майстрів ресторанного обслуговування до професійної діяльності використання елементів дуального навчання в межах співробітництва з різними типами закладів ресторанного господарства (далі – ЗРГ) (ресторан, бар, кафе, кафетерій, їдальня, закусочна, буфет, фабрика-заготівельня, фабрика-кухня, домової кухня, ресторан за спеціальними замовленнями (catering) тощо) під час вивчення таких інтегрованих предметів: “Основи галузевої економіки, екології і права”, метою якого є формування в учнів ВПУ знань із галузевої економіки, менеджменту та маркетингу, правового регулювання господарських, трудових відносин, а також опанування інформації, пов'язаної з економічно-правовою оцінкою природних ресурсів; “Технологія приготування закусок, страв,

напоїв”, завданням якого є вивчення учнями кулінарного оброблення харчових продуктів, товарознавчих характеристик, біологічної цінності, значення і дотримання правил санітарії та гігієни під час приготування закусок, страв і напоїв, дотримання правил охорони праці та техніки безпеки під час експлуатації торгово-технологічного обладнання й інвентарю [5].

Це передбачає участь у підготовці майбутніх фахівців одразу двох інституцій: закладу освіти – ВПУ і закладу ресторанного господарства як навчально-виробничого підприємства. Їхнє спільне завдання полягає в підготовці майбутніх майстрів ресторанного обслуговування до професійної діяльності, яка забезпечить рівень професійної компетентності, що відповідає вимогам кваліфікаційної характеристики й державному стандарту професійно-технічної освіти з інтегрованою професією 5129 “Майстер ресторанного обслуговування” [5].

Очевидно, що така форма освіти зумовлює необхідність розроблення і впровадження в освітній процес ВПУ інноваційних навчальних програм із профільюючих предметів. На цій основі в майбутніх майстрів ресторанного обслуговування потрібно сформулювати цілісне уявлення про ефективне обслуговування клієнтів у ЗРГ, особливості підприємницької діяльності в ресторанній галузі, торговельних операцій у сфері послуг тощо.

Упровадження елементів дуальної форми навчання в підготовку майбутніх фахівців за інтегрованою професією 5129 “Майстер ресторанного обслуговування” у ВПУ передбачає:

- модернізацію змісту професійної підготовки майбутніх майстрів ресторанного обслуговування у ВПУ та його оптимізацію на основі інтеграції навчального матеріалу;
- підвищення якості підготовки майбутніх майстрів ресторанного обслуговування відповідно до вимог сучасної ресторанної галузі;
- зміцнення і вдосконалення практичного складника освітнього процесу зі збереженням достатнього рівня професійно-теоретичної підготовки майстрів ресторанного обслуговування;
- посилення ролі роботодавців і фахових об’єднань у системі підготовки майбутніх майстрів ресторанного обслуговування у формуванні змісту освітніх програм та оцінюванні результатів навчання;
- підвищення рівня конкурентоспроможності майстрів ресторанного обслуговування в умовах глобалізації та сприяння росту рівня зайнятості;
- скорочення періоду адаптації майстрів ресторанного обслуговування до професійної діяльності;
- підвищення мотивації учнів ВПУ щодо отримання професії [7].

Отже, упровадження елементів дуальної системи у професійну підготовку майбутніх майстрів ресторанного обслуговування у ВПУ передбачає органічне поєднання її професійно-теоретичної складника, який реалізується в закладі освіти, та професійно-практичного, який забезпечує ЗРГ в умовах виробничого процесу. Така взаємодія професійної освіти з новітніми підприємствами й суб’єктами ринку праці є гостро затребуваною сучасним суспільством. Сутність соціального партнерства ВПУ і ЗРГ (роботодавців) полягає в спільній організації та проведенні навчально-виробничого процесу, розробленні навчально-методичної документації, обґрунтованому впливі на модернізацію змісту професійної підготовки майбутніх фахівців для ресторанної галузі, пошуку більш ефективних форм організації виробничого навчання та практики.

Об’єктивна потреба переходу ВПУ на реалізацію дуальної освіти щодо професійної підготовки майбутніх майстрів ресторанного обслуговування спричинена також тим, що в її основу покладена ідея розвитку особистості, спрямована не лише на підготовку фахівців до конкретної професійної діяльності, а й на формування в них готовності до свідомого постійного збагачення професійних знань, набуття і вдосконалення поліфункціональних умінь і навичок, що забезпечить їхню подальшу професійну мобільність.

Організація професійно-практичної підготовки майбутніх майстрів ресторанного обслуговування в умовах ЗРГ на таких засадах має низку переваг, а саме:

- майбутні майстри ресторанного обслуговування не лише знайомляться з виробництвом у реальних умовах ЗРГ, а й засвоюють необхідні професійні вміння і навички безпосередньо на підприємствах;
- навчання майбутніх майстрів ресторанного обслуговування в умовах ЗРГ створює високу мотивацію щодо отримання професійних знань, вироблення умінь і набуття навичок, адже їхня якість безпосередньо пов’язана з виконанням фахових обов’язків на робочому місці;
- можливість скоротити витрати системи ПТО країни на закупівлю й утримання дорогого новітнього виробничого обладнання;
- зацікавленість керівників ЗРГ у висококваліфікованих фахівцях для їхніх господарств;
- вплив досвідчених працівників ЗРГ і психологічної атмосфери виробничого середовища на формування та становлення особистості молодого фахівця, його орієнтацію на конкретне підприємство.

Окрім того, на передових підприємствах ресторанної галузі постійно оновлюються виробничі технології і використовується найновіше обладнання й устаткування, на яких можуть працювати майбутні майстри ресторанного обслуговування вже під час навчання у ВПУ.

Висновки. Отже, використання елементів дуальної системи в професійній підготовці фахівців за інтегрованою професією “Майстер ресторанного обслуговування” дозволяє:

- підвищити престижність професії “Майстер ресторанного обслуговування”;
- забезпечити мобільність і конкурентоспроможність випускників ВПУ на ринку праці;
- долучити майбутніх майстрів ресторанного обслуговування і педагогічних працівників ВПУ до найсучасніших виробничих технологій і потужностей у закладах ресторанного господарства;

– покращити рівень і збільшити діапазон взаємодії педагогічних працівників із роботодавцями в ресторанній галузі;

– підвищити якість професійно-практичної підготовки майбутніх майстрів ресторанного обслуговування шляхом оптимізації її форм і змісту.

Перспективи подальших досліджень пов'язуємо з упровадженням елементів дуальної системи професійного навчання з метою формування підприємницької компетентності майбутніх майстрів ресторанного обслуговування в процесі професійної підготовки у ВПУ.

Використана література:

1. Arnold R., Munch J. Fragen und Antworten zum Dualen System der deutschen Berufsausbildung. – Bonn : Bundesministerium für Bildung ; Wissenschaft ; Forschung und Technologie, 1995. – 138 s.
2. Абашкіна Н. Принципи розвитку професійної освіти в Німеччині : [монографія] / Н. Абашкіна. – Київ : Вища школа, 1998. – 207 с.
3. Бойчевська І. Роль системи дуальної освіти у професійній підготовці молоді у Німеччині / І. Бойчевська // Порівняльно-педагогічні студії. – Вип. 2. – Умань : ПП О. О. Жовтий, 2009. – С. 68–74.
4. Державна національна програма “Освіта” (“Україна XXI століття”), затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 1993 р. № 896 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/896-93-п> (дата звернення: 31.03.2016).
5. Державний стандарт професійно-технічної освіти професія 5812 “Майстер ресторанного обслуговування” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/standarty/%2022.10.%202013.doc>.
6. Дернова М. Дуальна модель вищої професійної освіти дорослих : європейський досвід / М. Дернова // Освіта дорослих : теорія, досвід, перспективи. – Випуск 2 (9). – 2014. – С. 139. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgiibin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/OD_2014_2_19.pdf.
7. Концепція підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти в Україні, схвалено колегією М-ва освіти і науки України від 26 січня 2018 р. // Friedrich-Ebert-Stiftung : офіц. сайт Фонду імені Фрідріха Еберта в Україні. – Київ. – 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uam.in.ua/upload/medialibrary/3fb/3fb2c5c519f60251581d83fc2c139b61.pdf>.
8. Марчук Е. Современные тенденции развития начального профессионального образования в Германии / Е. Марчук // Вестник ТГПУ. – 2007. – Выпуск 7 (70). – С. 144–145.
9. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://osvita.ua/legislation/other/36322/> (дата звернення: 31.03.2016).
10. Постоян Т. Дуальна система навчання в умовах галузевої кластеризації / Т. Постоян // Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології. – 2015. – № 2. – С. 374–382. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2015_2_49.

References:

1. Arnold R., Munch J. Questions and Answers on the Dual System of German Vocational Training. – Bonn. – Federal Ministry of Education, Science, Research and Technology, 1995. – 138 s.
2. Abashkina NV Principles of vocational education development in Germany: monograph / NV Abashkina. – Kyiv : Higher school, 1998. – 207 pp.
3. Boychevskaya I. B. The role of the system of dual education in the professional training of youth in Germany / I. B. Boychevskaya // Comparative and pedagogical studios. – Whip 2. – Uman : PE Zhovtyy O., 2009. – P. 68–74.
4. State National Program “Education” (“Ukraine XXI Century”). Approved by the decision of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated November 3, 1993. – № 896 [Electronic resource] – Access mode: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/896-93-p> (application date 31.03.2016). – Title from the screen.
5. State Standard of Vocational Education Profession 5812 “Master of Restaurant Services” – [Electronic resource]. – Access mode: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/standarty/%2022.10.%202013.doc>.
6. Dernova M. G. Dualna model of higher professional education of adults: European experience. [Electronic resource] / M. G. Dernova // Adult education: theory, experience, perspectives. – Issue 2 (9) –2014. – Mode of access: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgiibin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/OD_2014_2_19.pdf, p. 139.
7. The concept of training specialists for the dual form of education in Ukraine [Electronic resource]: approved by the College of Education and Science of Ukraine from January 26. 2018 // Friedrich-Ebert-Stiftung: [officer. Friedrich Ebert Foundation website in Ukraine]. – Text. data. – Kyiv, 2018. – Mode of access: <http://www.uam.in.ua/upload/medialibrary/3fb/3fb2c5c519f60251581d83fc2c139b61.pdf>.
8. Marchuk EV Contemporary trends in the development of initial vocational education in Germany // Vestnik TGPU. – 2007. – Issue 7 (70). – with. 144–145, p. 14.
9. National Strategy for the Development of Education in Ukraine until 2021. [Electronic resource]. – Access mode: <http://osvita.ua/legislation/other/36322/> (application date 31.03.2016). – Title from the screen.
10. Constant T. G. Dual system of training in conditions of branch clusterization / T. G. Constant. // Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies. – 2015. – № 2. – P. 374–382. – Access mode: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2015_2_49.

Замфереско Е. В. Внедрение дуальной системы подготовки будущих мастеров ресторанного обслуживания

В статье рассмотрены основные аспекты организации профессиональной подготовки будущих мастеров ресторанного обслуживания с использованием элементов дуальной системы обучения, соответствующие требованиям современного общества. Проведен теоретический анализ психолого-педагогической и методической литературы по эффективности использования элементов дуальной системы в образовательном процессе высших профессиональ-

ных училищ. Описаны основные задачи и ряд преимуществ внедрения дуальной формы обучения в высших профессиональных училищах по подготовке будущих мастеров ресторанного обслуживания. Обосновано, что подготовка будущих мастеров ресторанного обслуживания будет эффективной при условии внедрения элементов дуальной системы обучения.

Ключевые слова: мастер ресторанного обслуживания, дуальная система, высшее профессиональное училище, заведение ресторанного хозяйства, предпринимательская компетентность, заведения профессионально-технического образования, интегрированная профессия, инновационные учебные программы.

Zamferesko O. V. Implementation of the dual system in preparing future masters of restaurant maintenance

In the article we considered the main aspects of organization of the professional training of future masters of restaurant service. We did it with the help of using elements of the dual system of education. It meets the requirement of modern society. We have conducted the theoretical analysis of psychological, pedagogical and methodical literature concerning effectiveness of using elements of the dual system in the educational process. The main task and a number of advantages of the introduction of the dual form of training at the higher vocational school have been described. It was substantiated that the preparation of the future masters of restaurant services will be effective provided the elements of the dual system of education.

Key words: master of restaurant service, dual system, higher vocational school, restaurant economy, entrepreneurial competence, institutions of vocational education, integrated profession, innovative curriculum.

УДК 378.1

Ієвлєв О. М.

КОМПЕТЕНЦІЇ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА В УМОВАХ МАГІСТРАТУРИ

Професійна мобільність завжди була рушійною силою людства. Спільноти, в яких заохочуються професійно мобільні люди, розвиваються більш динамічно та є успішними. Статтю присвячено питанням, пов'язаним із професійно-педагогічною мобільністю майбутнього викладача, що навчається на другому (магістерському) рівні вищої освіти, яка визначає успішність його подальшої професійної діяльності. Визначено зміст компетенцій (компонентів), які становлять професійно-педагогічну мобільність: педагогічна, фахова, проектна та психологічна (діяльнісний складник професійно-педагогічної мобільності); мотиваційна, рефлексивна, адаптивна та творча (особистісний складник професійно-педагогічної мобільності). Подальші дослідження будуть присвячені дидактичним засадам моделювання процесу формування професійно-педагогічної мобільності.

Ключові слова: професійна мобільність, професійно-педагогічна мобільність, педагогічна, фахова, проектна, психологічна, мотиваційна, рефлексивна, адаптивна, творча, компетентність.

Професійна мобільність завжди була рушійною силою людства. Спільноти, в яких заохочуються професійно мобільні люди, розвиваються більш динамічно та є успішними.

Виділяють такі етапи появи проблеми формування професійної мобільності в історії науки: I етап – “Зародження” (V – XIII ст.); II етап – “Розвиток” (XIV – XVIII ст.); III етап – “Укорінення” (XIX – XX ст.); IV етап – “Інтеграція” (кінець XX – початок XXI ст.) [15, с. 39].

Поняття мобільності, як зазначає Л. Фамілярська, вивчається в площинах: соціальної готовності особистості до змін; групування якостей особистості, необхідних для інтеграції професійного розвитку; здатності до швидкого оволодіння інноваціями, новими навичками; властивості, що зумовлюють рівень адаптованості та конкурентоспроможності на ринку праці [34, с. 175].

Забезпечення мобільності людини в системі професійної (професійно-технічної) освіти пов'язано з її конкурентоспроможністю на ринку праці і перспективами кар'єрного росту [1].

Залежно від професії, кваліфікації, умов ринку праці тощо можна говорити про різні види професійної мобільності, як-от: соціально-професійна, професійно-педагогічна тощо.

Коли провідною формою перепідготовки майбутніх викладачів із базовою непедагогічною освітою фактично стає навчання на педагогічних спеціальностях на другому (магістерському) рівні вищої освіти, успішність їхньої подальшої професійної діяльності визначає професійно-педагогічна мобільність. Постає питання аналізу змісту компетенцій, які становлять її структуру.

Підготовка конкурентоспроможного фахівця в умовах сучасної вищої школи передбачає використання компетентісного підходу.

Дослідженням компетентісного підходу в освіті присвячені роботи О. Акулової, В. Байденко, В. Болотова, А. Вербицького, Е. Зеєр, І. Зимньої, Д. Іванова, О. Князева, Н. Кузьминої, А. Маркової, С. Писаревої, М. Скагкіна, О. Субетто, Л. Сущенцевої, Ю. Татур, А. Тряпициної, С. Шишова, А. Хуторського й ін.

Використання компетентісного підходу в системі освіти покликано підготувати конкурентоспроможного спеціаліста. Цей підхід, на думку Л. Сущенцевої, є провідним у формуванні професійно мобільного, кваліфікованого робітника [31, с. 393].